

VRLINA I VREDNOST

Legenda kaže da je Bijas (neki ga nazivaju i Bijant) iz Priene, neodlučan pred glatkim mermerom na Delfskom hramu, na kraju uklesao: „Većina ljudi je zla.“ Uprkos legendi, ili baš zbog nje, antički mudraci su nastojali da bolnu činjenicu promene, razvijajući, negujući i objašnjavajući vrline.

Vrlina je moralna izvrsnost ličnosti. Prema antičkom shvatanju, ljudska vrlina je, pre svega, snaga duha, sposobnost valjanog delovanja. Aristotel je smatrao da su etičke vrline u stvari vrline volje. Niko nije slučajno dobar. Vrlina mora da se nauči i da se oko nje potruži, da se na njoj voljno radi celoga života. Vrine se dostižu tako što se volja usmerava ka principu mere – zlatne sredine između preterivanja i zaostajanja. Za postizanje etičke vrline potrebno je negovati navike koje će omogućiti pravilan izbor između krajnosti u ponašanju.

Nešto što je podvrgnuto proverama i opstalo nakon dva milenijuma očigledno ima vrednost. Stoga je i umerenost vrlina.

Sokrat je prvi otvorio raspravu o odnosu između vrline i dobra. Rezultati te rasprave su izjednačavanje vrline sa znanjem i tvrdnja da se ne može znati šta je vrlina a da se istovremeno ona i ne želi. Otkriće vrline jeste posledica porasta znanja. Niko svesno ne čini zlo. Onaj ko čini nešto zlo, pogrešno ga je u tom trenutku shvatio kao dobro.

Kao temeljne vrline antičkog doba Platon navodi: mudrost, hrabrost, umerenost i pravednost. Hrišćanstvo favorizuje smernost, uzdržljivost, moralnu čistotu i, takođe, pravednost. U novijim raspravama, termini vrlina i porok se uglavnom zamenjuju sledećim rečima: u jedini rečima "dobro" i "loše", "ispravno" i "pogrešno", a u množini rečima "vrednosti" i „nevrednosti“.

Da li postoji razlika između vrline i vrednosti? I kada neka vrlina postaje vrednost koju svi prihvataju?

Čovek kao ljudsko biće može da postoji samo u svetu vrednosti. U organizacijama, u kojima se i stvara svet vrednosti, one su za čoveka značajni objekti – materijalni, duhovni i idealni. Vrednosti su postojane, uopštene predstave o blagodati koja odgovara potrebama i interesima čoveka, organizacije i društva. Naime, čovek se u svom delanju orijentiše prema vrednostima. Prema istima on se orijentiše i u svom vladanju - u svojim sudovima i moralnom izboru. Otuda su vrednosti pretpostavka i rezultat čovekovog vladanja i delanja u organizacijama. Čovek sve vrednosti objedinjava u svoj vrednosni sistem koji mu služi kao orijentir u procesu vladanja i delanja.

Međutim, pojam vrednosti je istovremeno i suprotstavljen pojmu moralne činjenice, i komplementaran s njim. Činjenica se prosto prepoznaje, dok se između vrednosti bira. Izbor mora biti slobodan. Da bi nešto u orga-

nizaciji imalo vrednost za njenog člana, ono mora da bude predmet slobodnog izbora ili prosuđivanja o tome šta je važnije – lično, grupno, organizaciono; čemu se daje prednost?

Na osnovu vladanja konkretan čovek u organizacijama sveta života i sveta rada teži ostvarivanju duhovnih - viših blagodeti, a one su opšte za sve ljude i ne zavise od razlika (socijalnih, nacionalnih, polnih, uzrastnih i dr.) i okolnosti.

Prema tome, sve ono što je vredno za čoveka uopšte naziva se viša blagodet koja je bezuslovna, univerzalna, apsolutna – treba da je ima svaki čovek.

Ali šta je to što skromnosti, asketizmu ili patriotizmu npr. daje vrednost, u isto vreme kada vam učestalo ponavljaju da skromnost pokazuje onaj ko nema šta drugo da pokaže, asketski ideal uzmiče pred raspusnim životom, a patriotizam služi kao прибежиште za ništarije? Zašto bismo uopšte poštenje i asketizam smatrali vrednostima? Zašto pre istina nego laž, kada se ovo drugo tako dobro isplati? Šta je to što vrednostima daje vrednost? Kako slaviti univerzalne vrednosti u društvu u kome se sitni ljudi upinju da gledaju druge sa visine; nesposobni bi da nas osposobe; neuki da nas poduče; nevaspitani da nas prevaspitaju; mračni da nas prosvetle?

Odgovor je teorijski vrlo jednostavan. Vrednosti ne postoje same po sebi. Duhovna vrednost postaje stvarna vrednost ako grupa ljudi odluči da je izabere, prihvati i, što je još važnije, uspe da je odbrani. Pred sobom i pred drugima.

Ulaskom u masonsko Bratstvo prihvatili smo neke duhovne vrednosti u koje smo verovali i koje smo branili i pre čina inicijacije. Na našim radovima i van njih tragamo i za drugim univerzalnim vrednostima. Nekada se ne slažemo u načinu ili putu do dostizanja ciljeva. Zato stepenice i jesu tako zavojite. I pored svega, ovo je jedino mesto koje ja vidim u našem društvu gde se o vrednostima raspravlja. Možda to i jeste najveća vrednost: put koji se prelazi do duhovnog cilja, na kome svako može slobodno da iznese svoje mišljenje, gde će svako mišljenje biti jednako uvaženo i gde ćemo, iako se ne slažemo, ipak ostati Braća.

Brat SS - VMLS